

BONES PRÀCTIQUES A DRETS REALS

Albert Ruda González
Facultat de Dret
Departament de Dret privat
ruda@elaw.udg.edu

Objectius

La present comunicació explica el plantejament innovador d'una assignatura troncal de 3r curs de Llicenciatura en Dret a la UdG. Tot i no tractar-se d'una assignatura de Grau, se'n presenta el sistema d'avaluació contínua (AC) i les millores docents introduïdes, que poden ser d'interès per a altres estudis en l'àmbit de les ciències socials en general i del Dret en particular. S'aporta una experiència de realització de pràctiques innovadores en connexió amb una matèria que tradicionalment s'havia enfocat d'una forma teòrica i memorística. El resultat és una millora en el rendiment, èxit i satisfacció de l'alumne, així com l'avaluació del professor.

Desenvolupament

L'assignatura "Dret civil III. Drets reals i Dret immobiliari registral" és una troncal de 3r curs de Llicenciatura en Dret, anual i de 9 crèdits. Els darrers anys s'hi han fet millores docents, consistents en implementar un sistema d'AC, en els seus dos grups, matins i tardes (aprox. 80 alumnes c/u). Això inclou la realització d'exàmens parcials, classes participatives, seminaris, lectura i comentari de textos, així com treball en equip, combinat amb les tradicionals classes expositives. L'alternativa, que els alumnes poden escollir ab initio (p. ex. per dificultats per assistir-hi de forma regular o un altre motiu) consisteix en un examen final, que és l'opció residual per als alumnes que abandonen o cauen del sistema d'AC, i que implica no fer pràctiques. A més, l'assignatura integra una pràctica obligatòria per a tots els alumnes, el Practicum, que és transversal al llarg de la carrera. Tot això es fa amb el suport de tutories presencials i la plataforma *online* de la UdG ("La meva"). D'un sistema de pràctiques integrades (on les referències als casos s'integraven en l'explicació teòrica) s'ha passat a una panòpia d'activitats pràctiques diverses, en què la classe magistral és un element més.

El temari d'aquesta assignatura comprèn 29 lliçons, que inclouen—a grans trets—la regulació dels drets sobre les coses (propietat i drets reals limitats, com l'usdefruït i anàlegs) i del Registre de la propietat. La seva importància pràctica és notable, no només per la freqüència de les transaccions mobiliàries i immobiliàries i la dimensió del mercat hipotecari al nostre país, sinó també per la seva connexió amb altres disciplines (v.gr. Dret tributari o Dret penal). A més, és un pilar de la formació de Notaris i Registradors, entre altres. El contingut té una complexitat i detall notables, com correspon a l'organització d'aquest registre públic i a tot el referent amb els drets sobre coses, les seves definicions, característiques i efectes. Tanmateix, els darrers cursos s'hi ha anat imprimint un caràcter menys teòric i memorístic, més basat en competències a l'estil dels Graus EEES.

Actualment, els alumnes que segueixen l'AC fan 6 pràctiques durant el curs (3 per semestre), amb desdoblament de grups al matí i a la tarda. La darrera d'elles és el Practicum, que és obligatori per tothom i de complexitat superior a les altres; es basa en un supòsit comú a diverses assignatures. Hi ha un examen alliberador el mes de gener o febrer, en què l'alumne pot alliberar

la primera meitat del temari (19 lliçons). La majoria d'alumnes intenten superar aquesta prova, que requereix un 5 per aprovar, i un percentatge important dels que no la superen deixen l'assignatura per al curs vinent. L'examen és escrit i inclou preguntes d'elecció múltiple, preguntes curtes (1 cara de full) i llargues a desenvolupar sense límit d'espai. La seva durada és de 4 hores. L'examen final té una estructura similar, però els alumnes que han alliberat matèria s'examinen només del 2n bloc de temes (20 a 29), menys important numèricament però força extens. Els alumnes que segueixen l'AC poden obtenir fins a 2 punts extra sobre la nota final, que es sumen a final de curs a condició que a l'últim examen hagin obtingut un mínim de 4. Aquest complement de nota és decisiu en un nombre important de casos.

Les pràctiques s'anuncien via web a principi de curs i varien cada any. Són casos pràctics redactats pels professors de l'assignatura, que els alumnes resolen a l'aula. La major novetat a aquest respecte és que els alumnes poden portar-hi tota la bibliografia i material que considerin oportú, sempre que treballin individualment. Altres pràctiques es desenvolupen mitjançant aprenentatge cooperatiu, i en particular puzzle o reixa. En alguns casos, es demana com a requisit previ la lectura prèvia d'un material i l'elaboració d'un resum que s'envia via La Meva. Respecte de l'avaluació, es fan servir dues tècniques. En unes pràctiques es lliura un exercici individual, que el professor corregeix. En altres, l'alumne inventa un cas relacionat amb la matèria, a partir del treball d'una documentació facilitada abans. Els casos s'intercanvien per a la seva resolució i tornen a l'alumne que ha creat el cas perquè el corregeixi. Corrector i corregit es puntuen recíprocament al final de l'activitat: el 1r puntua la solució del cas, i el 2n puntua el cas en si (la seva complexitat, relació amb la matèria, coherència interna, etc.). La invenció de casos fomenta la creativitat i demostra el coneixement i comprensió de la matèria, facilita la renovació de casos d'un any per l'altre, proporciona exercicis adequats al nivell dels alumnes, incrementa l'autenticitat de l'activitat, permet l'alumne un enfocament més obert i analitzar críticament els resultats dels companys, incentiva el debat, alleugereix la càrrega de correcció per part del professor (en subgrups nombrosos, de 40 alumnes aprox.), crea vincles d'interdependència entre alumnes, i permet el professor avaluar l'assoliment de competències. El professor comenta els trets generals dels exercicis que rep mitjançant eines web. També digitalitza els exercicis entregats pels grups i els retorna per *e-mail* als alumnes, amb observacions. Així es potencia el *feedback* professor-alumne.

En els casos únics, es publica un solucionari amb els punts que calia comentar i directrius per a la solució. Al final de cada pràctica es fa un comentari oral i una enquesta escrita i anònima per avaluar-ne la utilitat i la satisfacció de l'alumne. Els professors destaquen allò que ha agradat més i el que menys als alumnes. Hi ha hores de tutoria per resoldre dubtes, en general poc emprades. Hi ha un fòrum web per compartir dubtes, en què bàsicament s'hi fan preguntes sobre organització de les pràctiques o sobre notes i aspectes relacionats. A les classes, s'hi ha introduït la projecció de vídeos a l'inici, per situar o emmarcar el tema (p.ex. vídeos relatius a la crisi econòmica o al mercat hipotecari). També s'hi aporten materials de la pràctica professional, gràcies a la col·laboració del professorat associat. Hi ha abundant material addicional, publicat en web i enllaçat via La Meva, ja sigui a ponències de les Jornades de Dret català a Tossa (una de les edicions de la qual va tractar els Drets reals) o altres publicacions. S'inclouen exercicis d'autoavaluació (Posa a prova els teus coneixements) que plantegen preguntes sobre una lectura o cas i complementen l'activitat feta a l'aula. També es publiquen Powerpoints de suport a les explicacions.

Avaluació

Inicialment el Practicum era un treball fet fora d'aula, el que provocava treballs poc originals, molt semblants entre si i, en el pitjor dels casos, còpies. L'alternativa del treball a l'aula, tenint en compte que cal aprovar el Practicum per superar l'assignatura, genera una certa angoixa a l'alumne. Tanmateix sembla preferible a l'anterior pel que fa a poder comprovar l'aprenentatge de l'alumne. S'han reduït els problemes de còpia i amb les pràctiques prèvies es treballen competències necessàries per resoldre el Practicum.

Les pràctiques mereixen una avaluació generalment positiva de l'alumne, que pensa en termes generals que aprèn més i ho prefereix a la classe teòrica. Tanmateix, no agrada ser preguntat pel professor o l'avaluació final. L'autoavaluació i el treball cooperatiu són valorats molt positivament

pels estudiants. Aquestes activitats permeten treballar una sèrie d'habilitats que no es poden adquirir amb l'estudi memorístic tradicional. Especialment valoren la possibilitat de treballar en grup, i les reunions d'experts en les activitats de tipus puzzle, així com la possibilitat de poder donar la seva opinió i reclamen les enquestes un cop acostumats a fer-les. A l'hora de puntuar els seus companys, són relativament generosos, però a l'hora d'apuntar els errors comesos són més rigorosos. Hi ha una certa tendència a sobrevalorar-se. Mostren una certa insatisfacció amb els materials proporcionats per preparar les pràctiques, el que possiblement es degui a la relativa manca de materials docents actualitzats en aquest àmbit. També mostren frustració i desacord si cauen del sistema d'AC per haver suspès la prova parcial o no haver assistit a les pràctiques. Troben que falta temps per fer les activitats a classe. Amb alguna excepció, també valoren favorablement l'opció de crear i resoldre el seu propi cas pràctic.

Els resultats obtinguts són millors que en el mètode tradicional o anterior, puja l'assistència a classe, es presenten més alumnes a les proves, participen més, han millorat la seva expressió oral i escrita, tenen major capacitat d'anàlisi i de percebre els aspectes importants, i valoren d'una forma molt millor el professor en comparació amb la nota que aquest rebia en el sistema anterior. L'autoavaluació i valuació dels companys els permet ser més crítics amb ells mateixos. El treball en grup ha facilitat l'adquisició de competències de col·laboració. Els materials jurídics es manegen ara amb més agilitat, respecte de l'estudi memorístic d'apuntes. Els alumnes vénen a classe amb els seus codis i manuals ja treballats, hi ha una competitivitat sana i esperit de cooperació. El fòrum és poc utilitzat i en general els alumnes prefereixen l'*e-mail* o la tutoria. El sistema genera més feina de gestió per al professor, però menys en comparació amb un sistema de pràctiques no-autocorregides.

Conclusions

El Dret de coses i Dret immobiliari registral ha estat tradicionalment una matèria feixuga per als alumnes, atesa la seva densitat, complexitat i extensió; típicament una matèria per a opositors. A la UdG s'hi han introduït recentment canvis de millora docent que han permès innovar-ne l'enfocament, fer-la més atractiva i pràctica. Els alumnes n'estan satisfets, especialment pel que fa a la possibilitat de treballar en grups, mentre que són reticents a ser avaluats per les seves intervencions orals a classe. L'autocorrecció i la correcció de les pràctiques pels companys ajuda a mitigar la major càrrega de gestió que un sistema d'AC implica i permet a l'alumne una major interacció amb els seus companys, que no va en detriment del seu aprenentatge. La publicació *online* de solucionaris o guies dels casos pràctics facilita el seguiment del conjunt d'alumnes, inclosos els absents. L'originalitat i esperit crític s'han reforçat pel treball a l'aula i la reducció al mínim dels treballs a casa. Ha pujat l'assistència i la participació, el rendiment i la satisfacció amb el professor.

Bibliografia

Branda, L.A. (ed.) (2009), *L'Aprenentatge basat en problemes*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat 13 Abril 2010 des de www.uab.es/iDocument/185/237/eines_6.pdf

Gairín Sallán, J. (coordinador) (2009). Guia per a l'avaluació de competències en l'àrea de Ciències Socials. Barcelona: AQU Catalunya. Recuperat 13 Abril 2010 des de www.aqu.cat/doc/doc_28508177_1.pdf

ICE (2003). *La Innovació docent a la Universitat de Girona: presentació de projectes d'innovació docent*. Girona: Universitat de Girona.

Villar, E. (ed.) (1997). *Línies de recerca i de innovació docent dins l'àmbit de l'educació superior: aportacions de la Universitat de Girona*, Girona: Universitat de Girona. ICE.